

ВСТУП

Навчальна дисципліна “Загальна психологія з практикумом. Частина І” забезпечує формування психологічної компетентності майбутнього психолога, засвоєння основних понять, феноменів та термінів психології, оволодіння основними методологічними засадами ведення психологічних досліджень. “Загальна психологія із практикумом” є обов’язковою академічною та методичною складовою навчального плану ОКР “Бакалавр” (053 “Психологія”), зміст якої побудований за структурно-логічною схемою: базова термінологія – масив інформації про особливості становлення психології як науки про психіку (предмет, об’єкт, методи дослідження) – теоретико-прикладне застосування інформації – можливості дослідження психіки особистості, вияву індивідуальної неповторності.

Мета навчальної дисципліни – формування психологічної професійної компетентності майбутніх психологів у галузі загальної психології, зокрема, ознайомлення студентів із базовими поняттями, феноменами, теоретичними та прикладними проблемами психології, закономірностями функціонування психіки людини, пізнавальними психічними процесами, особливостями емоційно-вольової сфери особистості, індивідуальною неповторністю у функціонуванні пізнавальної, емоційно-вольової, спонукальної сфер, закладення фундаменту психологічних знань, які поглиблюватиме вивчення інших психологічних дисциплін.

Завданнями курсу передбачено:

- ознайомлення студентів із базовими поняттями у психології, такими як об’єкт, предмет психології, методологія та методи психологічного дослідження, психіка, свідомість, несвідоме;
- надання студентам теоретичних знань щодо психологічної структури особистості, її індивідуальної неповторності, особливостей функціонування спонукальної сфери, діяльності та активності людини;
- ознайомлення студентів із теоретичними підходами щодо аналізу структури психіки людини, зокрема, психоаналітичними, поведінковими, гуманістичними, когнітивними, екзистенційними, диспозиційними.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування у здобувачів освіти компетентностей. Це, зокрема:

Загальні компетентності:

ЗК. 1 – Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК. 2 – Знання та розуміння предметної області та специфіки професійної діяльності.

Фахові компетентності:

СК.1 – Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК.2 – Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду, розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

У навчальному посібнику наведено різнопланові завдання до практикуму. Під час підготовки до практичних занять чи практикуму студенти мають можливість готувати власні презентації (п'ять – сім слайдів), висвітлюючи основний зміст питання, брати участь у груповому обговоренні психологічних проблем, організовувати описові мінідослідження, працювати із методиками та формулювати висновки про результати досліджень. Це дасть змогу закласти фундамент психологічних знань; виявити власну індивідуальну, особистісну неповторність у проявах мотиваційних процесів, динамічних особливостей темпераменту, характеру, здібностей; забезпечити теоретичне підґрунтя для вивчення інших психологічних дисциплін, підготовки до написання курсових, бакалаврських та магістерських робіт, наукових студентських статей, організації самостійної роботи.

Навчальний посібник укладено відповідно до програми дисципліни “Загальна психологія з практикумом. Частина І”. Він допоможе студентам денної та заочної форм навчання демонструвати якісні результати та здобутки у засвоєнні теоретичних та практичних аспектів психологічної науки.

Зміст основних розділів навчальної дисципліни “Загальна психологія з практикумом. Частина І”

Розділ 1. Вступ до психології. Психологія як наука. Етапи розвитку психології. Природничо-наукові основи психології.

Розділ 2. Методологічні принципи психологічного дослідження та етапи його проведення. Методи сучасної психології.

Розділ 3. Психіка у філогенезі та історіогенезі. Природа та сутність психіки людини. Індивідуальна свідомість людини як вища форма психічного відображення. Несвідоме в психіці людини.

Розділ 4. Особистість. Психологічна структура особистості. Психологія темпераменту. Психологія характеру. Психологія здібностей. Мотиваційна (спонукальна) сфера особистості.

**Розподіл годин за II семестр.
Орієнтовний зміст практичних занять**

№ з/п	Назви тем	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	2	3	4
II семестр			
1	Тема 1. Вступ до психології. Психологія як наука Обговорення теоретичних питань. Словникова робота. Аналіз основних понять загальної психології. 1. Історичний розвиток психології як науки. 2. Психологія в системі наук. 3. Об'єкт, суб'єкт та предмет психології. 4. Галузі психологічної науки. 5. Практичне значення психології та завдання. 1. Обговорення поглядів Ж. Піаже щодо місця психології в системі наук та її міждисциплінарних зв'язків. У чому полягає функція психології в системі наук? Яке практичне значення сучасної психології? 2. Побудуйте схеми співвідношення між суб'єктом, об'єктом та предметом психології. Наведіть приклади об'єкта та предмета конкретного психологічного дослідження. Чому виникли суперечки щодо об'єкта сучасної психології? Відмінність наукової психології від життєвої. 3. Предмет психології, структура психіки. 4. Яка структура курсу "Загальна психологія"? 5. Чим відрізняється історія психології від історичної психології, історична психологія – від етнопсихології?	4	2
2	Тема 2. Етапи розвитку психології Обговорення теоретичних питань. Словникова робота. Аналіз основних понять загальної психології. 1. Психологія як наука про поведінку. 2. Психологія як наука про несвідомі психічні явища. 3. Психологія як наука про цілісні структури психіки. 4. Психологія як наука про мотивацію поведінки та діяльності особистості.	4	2

1	2	3	4
	1. Чим пояснити факт виникнення уявлень про душу? Опишіть уявлення українців про душу в дохристиянські часи та в епоху середньовіччя. 2. Трактатування душі у філософських школах Стародавнього Китаю та Індії. 3. Внесок античних філософів та лікарів у становлення психологічної науки. 4. Розуміння психології як науки у середньовіччі та в епоху Відродження. 5. Особливості наукових та буденних психологічних знань. 6. Співвідношення між науковими та буденними психологічними знаннями.		
3	Тема 3. Природничо-наукові основи психології Обговорення теоретичних питань. 1. Класичні напрями розвитку психології: біхевіоризм, психоаналіз, гештальтпсихологія. 2. Сучасні напрями розвитку психології: гуманістична психологія, екзистенційна психологія, когнітивна психологія, генетична психологія, духовна психологія. Словникова робота. Аналіз основних понять загальної психології. 1. Зміст класичних напрямів розвитку психології: біхевіоризму, психоаналізу, гештальтпсихології. 2. Назвіть представників класичних напрямів розвитку психології: біхевіоризму, психоаналізу, гештальтпсихології. 3. Розкрийте зміст гуманістичної психології та назвіть основних науковців. 4. Розкрийте зміст екзистенційної психології. 5. Які основні ідеї когнітивної психології? 6. Які ідеї генетичної психології? 7. Які основні ідеї відомих вам підходів чи напрямів поділяєте, вивчаючи природу психіки людини?	6	2

1	2	3	4
4	Тема 4. Методологічні принципи психологічного дослідження та етапи його проведення Обговорення теоретичних питань. 1. Основні поняття методології психологічної науки. 2. Філософські принципи. 3. Загальнонаукові принципи. 4. Загальнопсихологічні принципи. 5. Конкретнопсихологічні принципи. 6. Етапи психологічного дослідження. Словникова робота. Аналіз основних понять загальної психології. Виконання практичних завдань. 1. У чому полягає відмінність між принципом та методологією психологічного дослідження? Хто розробляє методологічні принципи психології? 2. Вплив філософських принципів на теоретичні та практичні дослідження психології. 3. Які наслідки можливі, якщо психологи не дотримуватимуться загальнонаукових принципів у своїх дослідженнях? 4. Загальнопсихологічні принципи психологічного дослідження. 5. Конкретнопсихологічні принципи психологічного дослідження. 6. Змодельуйте власне психологічне дослідження, самостійно вибравши тему. Визначте, яких принципів потрібно дотримуватись досліднику психіки	4	2
5	Тема 5. Методи психології. Класифікація методів сучасної психології Обговорення теоретичних питань, словникова робота. 1. Загальна характеристика методів психологічного дослідження. 2. Класифікація методів психології: – методи пояснення психіки людини; – методи розуміння психіки людини; – методи впливу на психіку людини.	6	2

1	2	3	4
	3. Характеристика наукових методів психологічного дослідження. 4. Методи статистичної обробки результатів психологічних досліджень. 1. Побудуйте схему співвідношення понять: “методологія”, “метод”, “методика”. 2. Запропонуйте свою класифікацію методів дослідження у психології. 3. Які основні правила проведення наукового психологічного спостереження та бесіди? 4. Порівняйте методи спостереження та експерименту. У чому полягають їхні переваги та недоліки? 5. Що означає “стандартизований метод психології”? Подайте приклади. 6. Чим відрізняються методи опитування та тестування? 7. У яких випадках застосовують методи розуміння психіки людини? Чим метод емпатійного слухання відрізняється від методу ідентифікації? 8. Поясніть суть методів інтерпретації внутрішнього світу, інтуїції та герменевтики. 9. Проведення опитування. Підготувати і провести опитування (анкетування) на тему: Чому Ви вибрали для навчання факультет психології? За результатами анкетування провести бесіду, виконати опрацювання та інтерпретацію одержаних даних		
6	Тема 6. Походження та історичний розвиток психіки тварин. Психіка у філогенезі та історіогенезі Обговорення теоретичних питань, словникова робота. 1. Поняття про філогенез та онтогенез. Їх взаємозв’язок. 2. Виникнення психіки, основні стадії її еволюції. 3. Психічне на рівні організму. Ускладнення поведінки: інстинкт – навичка – інтелект. 4. Свідома діяльність людини. 1. Порівняйте основні властивості відображення у неживій та живій природі.	4	2

1	2	3	4
	2. Поняття про чутливість та подразливість. 3. Наведіть приклади біотичних та абіотичних подразників. 4. На прикладі психологічних дослідів продемонструйте, чим відрізняються нижчий та вищий рівні стадії сенсорної психіки. 5. Наведіть приклади родової та індивідуально-мінливої форм поведінки на стадіях сенсорної та перцептивної психіки. 6. Наведіть приклади ритуальної поведінки тварин. 7. Порівняйте основні ознаки інстинктів, навичок та тваринного інтелекту. 8. У чому полягає відмінність між облігатним та факультативним навчінням? 9. У чому полягає відмінність між допсихічною та психічною формами відображення на рівні живої природи?		
7.	Тема 7. Природа та сутність психіки людини Обговорення теоретичних питань, словникова робота. 1. Психологічні теорії філогенезу психіки людини. 2. Передумови, умови та фактори формування психіки людини. 3. Основні властивості психіки людини. 4. Матеріальні основи та фізіологічні механізми психіки. 5. Психофізична та психофізіологічна проблеми. 1. Назвіть спільне та відмінне між психікою людини та тварини. 2. Опишіть особливості духовного світу наших пращурів. 3. Чим поняття “передумови” відрізняється від поняття “умови”, а поняття “умови” – від поняття “фактори”? 4. Поясніть на прикладах основні властивості психіки людини. 5. Чим матеріальні основи відрізняються від фізіологічних механізмів психіки?	4	2

1	2	3	4
	6. Як упродовж історії змінювались погляди на матеріальні основи та фізіологічні механізми психіки людини? 7. Шляхи розв'язання психофізіологічної проблеми		
8	Тема 8. Індивідуальна свідомість людини як вища форма психічного відображення Обговорення теоретичних питань, словникова робота. - Загальна характеристика індивідуальної свідомості. - Структура індивідуальної свідомості. - Особливості індивідуальної свідомості. - Предметна свідомість та самосвідомість людини, їх основні функції. - Характеристика самосвідомості та її структура. - Самооцінка та її види самооцінки. - Особливості та функції Я-концепції. Я-образ. - Вивчення свідомості людини у провідних психологічних течіях початку XX ст.: біхевіоризмі, психоаналізі та гештальтпсихології. - Структура індивідуальної свідомості людини. - Порівняйте означення індивідуальної свідомості та психіки людини. - Поясніть на прикладах особливості індивідуальної свідомості людини. - Чим предметна свідомість відрізняється від самосвідомості людини? - Основні функції самосвідомості людини. - Які життєві ситуації призводять до неприйняття самого себе? - Як Ви розумієте самоконтроль? Чи він піддається тренуванню? - Який найкоротший шлях до самовдосконалення? - Як співвідносяться Я-концепція та Я-образ людини? Охарактеризуйте компоненти Я-концепції. Особливості та функції Я-концепції	4	

1	2	3	4
9.	Тема 9. Несвідоме в психіці людини Обговорення теоретичних питань, словникова робота. 1. Історичний погляд на категорію несвідомого. 2. Психоаналітична теорія несвідомого Зигмунда Фрейда. 3. Несвідоме в аналітичній психології Карла Юнга. 4. Загальна характеристика несвідомих психічних явищ. 5. Класифікація несвідомих психічних явищ. 6. Співвідношення свідомих та несвідомих психічних явищ людини. 1. Хто і як вивчав несвідоме до початку XIX ст.? 2. Як називаються психологічні течії, основним предметом вивчення яких вважають несвідоме? 3. Побудуйте схеми співвідношення понять “психіка”, “свідомість”, “несвідоме”, “підсвідоме”. 4. Наведіть з власного досвіду приклади неусвідомлених автоматизмів, неусвідомленої установки та неусвідомлених супроводів свідомих дій. 5. Порівняйте надсвідомі та підсвідомі психічні процеси. 6. Інтуїція як прояв несвідомого. 7. Структура психіки за З. Фрейдом. 8. Виконання вправ та завдань	4	
10	Тема 10. Психологічна структура особистості Обговорення теоретичних питань, словникова робота. 1. Загальна характеристика структури особистості. 2. Психологічна структура особистості. 3. Самосвідомість особистості. 4. Механізми захисту Я. 5. Я-концепція як психологічний центр особистості. Обговорення: 1. Що входить у психологічну структуру особистості. 2. Назвіть основні складові компоненти у структурі особистості. 3. Дайте визначення самосвідомості особистості.	4	2

1	2	3	4
	4. Назвіть механізми захисту Я. 5. Наведіть трактування “Я-концепції” як психологічного центру особистості. 6. Що таке самооцінка особистості? Дослідження самооцінки особистості за методиками		
11	Тема 11. Індивідуально-типологічні особливості особистості: темперамент Обговорення теоретичних питань, словникова робота. 1. Загальне поняття про темперамент. 2. Історія розвитку вчення про темперамент. 3. Фізіологічні основи темпераменту. 4. Психологічні властивості темпераменту. 5. Типи темпераменту та їх психологічна характеристика. 6. Вплив темпераменту на діяльність. Дослідження особливостей темпераменту за методиками. Самостійне формулювання висновків	4	2
12	Тема 12. Індивідуально-типологічні особливості особистості: психологія характеру Обговорення теоретичних питань, словникова робота. 1. Історія вчень про характер. 2. Структура характеру та його провідні риси. 3. Співвідношення характеру особистості із темпераментом, здібностями, психічними процесами. 4. Типологія характеру. Акцентуація. 1. Дайте визначення характеру. 2. Назвіть механізми його формування. 3. Хто вивчав характер в історії психології? 4. Яка структура характеру? 5. Назвіть провідні риси характеру. Дослідження особливостей характеру. Самостійне формулювання висновків	4	2
13	Тема 13. Індивідуально-типологічні особливості особистості: психологія здібностей Обговорення теоретичних питань, словникова робота. 1. Загальна характеристика здібностей та їх природа.	4	2

Закінчення табл.

1	2	3	4
	2. Класифікація здібностей: загальні та спеціальні. 3. Розвиток здібностей. Креативні здібності. 4. Психологічні основи роботи з обдарованими дітьми. Дослідження особливостей здібностей. Самостійне формулювання висновків		
14	Тема 14. Мотиваційна сфера особистості Обговорення теоретичних питань, словникова робота. 1. Спонукальна сфера особистості як джерело активності особистості. 2. Психологія мотиву. Види спонукань. 3. Мотивація. Механізми мотивації. 4. Структура та властивості спонукальної сфери. 5. Типи спрямованості спонукальної сфери. Дослідження особливостей, структури та типів спрямованості спонукальної сфери. Самостійне формулювання висновків	4	2
Разом годин за II семестр		60	12